

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK *

Posamezna številka 16 vinarjev.

Cene po pošti:

za celo leto K 40.—
za pol leta K 20.—
za četrt leta K 10.—
za 1 mesec K 3.50
Za Ljubljano mesečno 3 K.
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 6.
Uredn. telefon št. 50

Meje Nemške Avstrije določene.

Iz mirovne pogodbe z Nemško Avstrijo, ki je bila izročena v nedeljo, posnamemo iz točke »Teritorialne določbe« naslednje:

Na Tirolskem ostane pri starem.

Neizpremenjene ostanejo določbe prvega načrta, ki se tičejo tirolskih meja, tako da pripade Italiji vsa južna Tirolska do Brennerja.

Na Koroškem ljudsko glasovanje.

Na Koroškem se ustanovi nov glasovalni pas, ki bo bistveno obsegal celovško kotlino in ki bo šel južno po grebenu Karavank. To ozemlje bo ločeno po črti, ki gre od Rožeka, po sredi Vrbskega jezera, nato po Jezernici, Glini in Krki v dva dela. Za vsak del se ustanovi glasovalna komisija, v kateri bo poleg zastopnikov velesil v južnem delu jugoslovanski, v severnem delu pa nemško-avstrijski zastopnik. Najprej se bo glasovalo tri mesece potem, ko stopi v veljavo mirovna pogodba, v južnem delu in sicer po okrajih, ne po občinah. Ako izpade glasovanje v korist Nemške Avstrije, tedaj pripade tudi drugi del brez glasovanja Nemški Avstriji. Ako pa se odloči južni del za Jugoslavijo, tedaj se izvede glasovanje tri tedne nato tudi v severnem delu.

Na Štajerskem nobene spremembe.

Na Štajerskem je mirovna konferenca vrnila. Tu bodo ostale meje neizpremenjene. ugovore nemško-avstrijske delegacije za-

Meje proti Ogrski.

Nemško zapadna Ogrska pripade po večini Nemški Avstriji, tako da dobi Nemška Avstrija Šopronj in Nežidersko jezero, ne pa št. Gofarda, Subotiča, železnice iz Bratislave v Černo. Mošonje in Ogrskega Starega grada.

Meje proti Čehoslovaški.

Meje proti Čehoslovaški so v toliko izpremenjene, da meja ne teče na levem bregu Morave nego sredi reke, tako da je Nemški Avstriji omogočena paroplovba. Calmov (Hohenau) in Pernital (Bernhardts- tal) se priznata Nemški Avstriji, prav tako tudi večji del sodnih okrajev Vitoraz (Weitra) in Lišov (Litschau). Drugim ugovorom nemško-avstrijske delegacije glede meja proti Čehoslovaški niso ugodili.

Kaj je dosegla Nemška Avstrija?

Skupni rezultat napram nesprejemljivim pogojem z dne 2. junija kaže te-le, pravzaprav za Nemško Avstrijo neznatne uspehe: 1. ljudsko glasovanje v najvažnejšem delu Koroške; 2. privzete Nemške zapadne Ogrske, vendar na eni strani brez ljudskega glasovanja, ki ga je predlagala Nemška Avstrija, na drugi strani pa brez vzhodnega dela mošonjskega komiteta; 3. dostop Nemške Avstrije do reke Morave v Nižji Avstriji; 4. utesnitev ozemlja, ki bi ga imela oddati Nem. Avstrija po načrtu od 2. junija, nahajajočega se v sodnem okraju Valčice (Feldsberg), v katerem le železniška proga Nikolsburg-Breclava (Lundenburg); 5. utesnitev ozemlja, ki bi ga morala Nemška Avstrija oddati v severno zapadnem delu Nižje Avstrije in sicer v sodnih okrajih Skremolice (Schrems), Gmunt (Gmünd) in Vitoraz (Weitra), najbrž da je možno obvladati železniški progi Gmunt-Budjevice in Gmunt-Trebenj, pri čemur ostane Nemški Avstriji večji del vitorškega okraja. (LDU).

Usoda avstrijskih bankovcev.

Iz mirovne pogodbe z Nemško Avstrijo posnamemo: Vse nanovo nastale države morajo tekom dveh mesecev na svojem ozemlju nahajajoče se bankovce žigosati in jih tekom 12 mesecev zamenjati za lasten denar. Denar, ki se vzame iz prometa, se mora oddati obnovitveni komisiji. Avstro-ogrska banka se ima takoj likvidirati. Bankovce, nahajajoče se dne 15. junija 1919 v inozemstvu, prevzame Nemška Avstrija in Ogrska same. Vsaka država obdrži na svojem ozemlju se naha-

jajoči drobiž. Civilni in vojaški upokojenci starega cesarstva, ki so si na podlagi te pogodbe pridobili drugo državljanstvo ali si ga še pridobijo, nimajo glede svoje pokojnine od Nemške Avstrije ničesar terjati. (LDU)

Ameriški senatorji proti odobrenju mirovne pogodbe.

LDU Amsterdam, 21. julija. (Dun, KU) »New York Times« objavlja vest tiskovnega urada Radio, po kateri imajo vsestranska posvetovanja predsednika Wilsona namen, razjasniti položaj in doseči čim prej ratifikacijo mirovne pogodbe. Wilson je preverjen, da izvira žilavi odpor proti dogovoru glede zveze narodov edino-le iz netočnega poročanja in vsled tega iz krivega pojmovanja. Senator Hitcock je izjavil, da po njegovem mnenju opozicija ne bo dovolj močna, da bi ovrгла mirovno pogodbo.

LDU St. Germain, 21. julija. (Dun, KU). »Matin« javlja iz New Jorka: Ameriški državni tajnik Polk, ki se je s parnikom »Imperatorjem« pripeljal v Evropo in došel v Pariz, je v pogovoru izrazil mnenje, da je ratifikacija varstvenih konvencij v ameriškem senatu zagotovljena. — Z druge strani se pa poroča, da so republikanski voditelji v senatu izjavili, da je 35 senatorjev trdno odločenih, boriti se z vsemi sredstvi proti brezpogojnemu odobrenju mirovne pogodbe. Ti senatorji so sklenili, da žrtvujejo rajši svojo politično karijero, kakor pa da bi odnehali od svojega preverjenja, da je mirovna pogodba v svoji današnji obliki nesprejemljiva. Listo teh senatorjev so izročili predsedniku Wilsonu s pripombo, da se more mirovna pogodba že danes smatrati za odklonjeno, ako vlada ne izjavi, da hoče uveljaviti gotove pridržke in interelacije.

Nemčija se brani plačati.

LDU St. Germain, 21. julija. (Dun, KU) Kakor javlja »Chicago Tribune«, se je maršal Foch z veliko naglico povrnil iz Londona, da se posvetuje z mirovno konferenco, kaj je storiti z ozirom na dejstvo, da se Nemčija brani plačati milijonsko kazen za usmrtnitev francoskega narednika Mannheima. V ameriških krogih menijo, da bo ameriška vlada samo tedaj podpirala francosko zahtevo, ako se izkaže, da gre pri tem umoru za premišljen zločin, katerega so se udeležile tudi osebe, ki imajo zveze z vlado.

Proti mažarskim boljševiskom.

LDU Lyon, 22. julija. (Brezžično.) Kakor poročajo iz Bukarešte, je sklical general Franchet d'Esperay v Bukarešto vzevažen vojni svet, katerega so se udeležili vrhovni poveljniki vseh armad, ki se bojujejo na mažarski fronti. Bela Kun bo moral kmalu uvideti brezupnost svojega položaja, zakaj general Franchet d'Esperay je dobil polno moč, da nastopi z vso odločnostjo proti budimpeštanski vladi. Francoska vojska, ki bo eventuelno sodelovala proti Kunovi vladi, stoji na črti Baja — Segedin — Velika Kikinda.

LDU Lyon, 22. julija. (Brezžično.) Rumunski dopisni urad Dacia poroča, da je prišla policija v Bukarešti na sled obsežni zaroti, katero so osnovali mažarski komunisti. Aretirali so 42 oseb.

LDU Lyon, 22. julija. (Brezžično.) Z Dunaja javlja, da je mažarska protirevolucionarna vlada v Segedinu poslala budimpeštanski vladi ultimatum, kjer je pozivlje, naj takoj odstopi. Ultimatum je potekel dne 21. julija.

Mirovni posvet.

LDU Lyon, 21. julija. (Brezžično.) Vrvni svet zaveznikov je zboroval v ponedeljek popoldne. Zjutraj istega dne se je sestala k seji komisija za otočje Spitzbergov, ki je zaslišala norveškega poslanika Wedla Jarlsberga in znamenitega polarnega raziskovalca Charlesa Ribota kot izvedenca. Poslanik Wedel Jarlsberg je obravnaval in utemeljeval norveške zahteve do omenjenega otočja. Zborovali sta tudi komisija za odškodnine in obnovo, ki je razpravljala o določbah mirovne pogodbe z Bolgarijo, in komisija za pristanišča, ki je obravnavala vprašanje pobrezne plovbe v Adriji.

Prvi dan stavke v Italiji potekel mirno.

LDU St. Germain, 21. julija. (Dun. KU) Kakor poroča »Matin« iz Rima, je potekel prvi dan generalne stavke popolnoma mirno. Po vsej Italiji ni bilo nikakih izgrediv, razen, da je bil na železniški progi Rim-Neapolj izvršen bombni atentat, pri katerem pa ni nihče ponesrečil.

21. julij v Belgradu.

LDU Belgrad, 21. julija. V Belgradu je današnji dan potekel v redu in miru. Socialisti so se po zborovanju, ki so ga imeli v svojem domu, razšli mirno.

Stavka na Dunaju.

LDU Dunaj, 21. julija. (ČTU). Danes je vladal tukaj v celoti mir. Shodi in demonstracije so bili slabo obiskani, kar je povzročilo morda slabo vreme. Velik del delavstva je prav ostro izražal svoje nezadovoljstvo. V notranjih in zunanjih okrajih sta centralistična socialno-demokratska in komunistična stranka priredili zborovanja in sprevede, ki so z malimi izjemami potekali mirno. Okoli poldne so se manifestacije končale. Cestna železnica ni delovala. Trgovine, kavarne in gostilne so bile zaprte. Brzjavni, telefonski in poštni promet je bil ustavljen.

Angleško delavstvo proti oboroženemu nastopu v Rusiji.

LDU St. Germain, 21. julija. (DKU) »Tems« poroča iz Londona: Delavska stranka »Labour Party« je priredila v nedeljo popoldne na Trafalgar Squareju manifestacijsko zborovanje v protest proti oboroženemu posredovanju v Rusiji. Prireditelj je močno oviralo deževno vreme. Delavskim sindikatom Francije in Italije se je odposlal bratski pozdrav.

Stavka rudarjev na Angleškem

LDU St. Germain, 21. julija. (Dun. KU) Kakor javlja »Tems« iz Londona, znaša število stavkujočih rudarjev v grofiji York 200.000; 50.000 rudarjem se je dovolilo, da ostanejo v zavarovanje premogovnikov pri sesalkah, toda tudi ti so zapustili svoja mesta.

Paderewski v Krakovu.

LDU Moravska Ostrova, 21. julija. (ČTU) »Kurjer Warszawski« poroča, da se je vrnil Paderewski na Poljsko in prebiva v Krakovu, da se udeleži pogajanj, katera so se začela včeraj.

Poljska vlada odstopi.

LDU Moravska Ostrova, 21. julija. (ČTU) »Gazeta Warszawska« poroča, da je poljski ministrski svet sklenil podati celokupno demisijo in o tem obvestil državnega predsednika Pilsudskega. Rekonstrukcija kabineta se bo izvedla takoj, ko se vrne Paderewski.

Vladna kriza v Rumuniji.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia) Vladna kriza traja še vedno.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia). Včerašnji ministrski svet se je bavil s političnim položajem. Načelnik velikega generalnega štaba general Presam je obrazložil vojaški položaj.

Vojska Nemške Avstrije.

LDU St. Germain, 21. julija. (DKU) Nemška Avstrija mora tekom treh mesecev po podpisu mirovne pogodbe znižati število svojega vojaštva na 30.000 mož. V tem roku mora tudi izročiti ves nadpotrebni vojni material in izdelavo tega materiala omejiti na eno državno tyornico.

Spor med Mehiko in Severno Ameriko.

LDU Amsterdam, 21. julija. (DKU) »Times« poročajo iz Newyorka, da so se že itak napeti odnosi med Zedinjenimi državami in Mehiko vsled pripetljaja v Tampicu še bolj poostri. V merodajnih ameriških krogih se govori neprikrito o možnosti intervencije.

Aretirani general.

LDU Moravska Ostrova, 21. julija. (ČTU) Na povelje ministra za zunanje zadeve je bil v Varšavi aretiran general Pavel Gurko, znan po svojem delovanju v letih 1909 in 1911, ko je bil poveljnik orož-

niškega zbora desna roka poslednjega ministra notranjih zadev Prokepopova.

Smrtna kazen radi tatvine.

LDU Moravska Ostrova, 21. julija. (ČTU) Justična komisija poljskega deželnega zbora je sprejela načrt zakona o smrtni kazni za vojake zaradi tatvine, poverbe in podkupljenja v škodo državne lastnine.

Raznoterosti.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia) Angleški admiral Troubridge je dospel včeraj v pristanišče Ramadan in se je v posebni misiji odpeljal v Bukarešto.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia) Strela je v Bustenariju užgala petrolejske vrelce. Vojaki pomagajo pri omejitvi požara.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia) Francoski general Franchet je napovedal, da pride z vsem svojim štabom v Bukarešto.

LDU Bukarešta, 20. julija. (Dacia) Ministri, ki so prisostvovali slavnostni otvoritvi prvega rumunskega apelacijskega sodišča v Črnovicah, so se včeraj vrnili v Bukarešto.

LDU Sibinj, 20. julija. (Dacia) Kazenski proces zoper ogrskega vseučiliškega profesorja Apathyja zaradi umorov, ki so jih uprizorili organizirani Sekli na vojakih rumunske armade in zaradi ogrožanja javne varnosti, traja še vedno.

Iz pokrajine.

k Mohorjeva družba naznanja vsled opetovanih vprašanj, da se oglasi družbenikov še vedno sprejemajo. Razun Kolerdara so družbene knjige za en del udov že dotiskane. Da pa vemo določiti število ponatisa, prosimo, da nam gospodje poverjeniki naznanijo število letošnjih udov do konca julija ali vsaj prve dni meseca avgusta. Oglasi se zdaj lahko pošiljajo Družbi, drugače pa z denarjem vred Ljubljanski kreditni banki in Ljubljani. Denar se more letos pošiljati samo po nakaznicah in samo Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani. Obžalujemo, da so dobili gospodje poverjeniki račun stroškov prepozno, a krive so tega letošnje pošne in prometne razmere. Tudi račun za zadnje pošiljatve smo mogli šele odposlati, ko smo dobili račun od spediterja Ranzingerja v Ljubljani.

k Zlata poroka. Dne 19. t. m. se je vršila v župni cerkvi v Št. Vidu nad Ljubljano zlata poroka g. Ignacija Nučiča in njegove g. soproge Jožefe. Jubilar je vpokojeni policijski nadzornik, ki je vestno opravljal svojo službo v Trstu celih 40 let. Oba sta rojena Ljubljancana in bivata že 16 let v Št. Vidu. G. Nučič ve povedati prav mične dogodke iz svojega dolgotrajnega službovanja v Trstu. Oba slavljenca sta duševno in telesno dobro ohranjena in splošno priljubljena. Bog ju ohrani še mnogo let!

k Ureditelj srednjih šol v kraljestvu SHS. Zagrebške »Narodne novine« so objavile načrt o ureditvi srednjih šol v kraljestvu SHS, ki ga je izdelal prosvetni odbor in ga je minister za prosveto Ljuba Davidovič poslal banu s prošnjo, naj v naj-

krajšem času sporoči svoje mnenje s pripombami strokovnjakov, zlasti profesorkega društva. Po tem načrtu bi se imela lo 3. razreda uvesti enotna srednja šola in bi šele v četrtem razredu nastala razlika v tem, da bi se v humanističnih srednjih šolah pričel učiti latinski jezik, a v realnih živi jeziki. Verouk bi se obligatno učil samo v prvih štirih razredih, a v posameznih krajih bi se mogel učiti verouk tudi v višjih razredih, kar bi določila državna oblast soprazumno s cerkvenimi. Narodnemu jeziku naj bi se posvečala največja pozornost. V drugem razredu bi se pričel učiti prvi tuji živi jezik in sicer francoski. Kot drugi živi jezik bi se učila angleščina, po svobodnem izboru učencev. Zgodovina bi se pričela učiti v 3. razredu. V gimnazijah se prične s poukom latinščine in grščine v 4. razredu. V 3. in 4. razredu naj bi se posvečala največja pozornost domači zgodovini. V višjih razredih naj bi se predavalo tudi o državni uredbi. Zemljepis bi se učil samo v prvih petih razredih. V prirodoopisu bi se obdržal dosedanj učni načrt s to razliko, da bi se v realnih srednjih šolah učila v 7. razredu še mineralogija. Kemiji bi se posvečala večja pozornost kot dosedaj. Matematiki bi se v realnih šolah posvečalo mnogo pozornosti, a v gimnazijah bi se omejila na najpotrebnejše na vrsto v 5. razredu realnih gimnazij, jeni zdravnik. Deskriptivna geometrija pride na vrsto v 5. razredu realnih oimnazij. Kot neobligatni predmeti so označeni: slovaški jeziki za učence VII. in VIII. razreda, risanje od IV. do VII. razreda za učence gimnazij, petje in godba za učence od IV. do VIII. razr. in deskriptivna geometrija za učence od V. do VIII. razreda realnih gimnazij. Dijak, ki je dovršil 22 leto, more biti samo privatist. Zrelostni izpit ostane v glavnem kakor dosedaj.

k Odpravljeni brzovlaki na progi Dunaj-Trst. V sled napovedanega pomanjkanja premoga se je moral z 21. julijem ustaviti promet nočnih brzovlakov št. 5/5a in 6a/6 na progi Dunaj-Trst.

k Kranjska podružnica S. P. D. otvori Prešernovo kočjo na Stolu dne 27. t. m. Čeprav je bilo v kočjo večkrat vlomljeno in pokradeno mnogo posteljne oprave, je vendar preškrbel odbor, ter je bilo mogoče, da se kočja zopet otvori. V kočji dobe izletniki čaj, mleko, jajca, žgance, kruh, žganje in vino. Dalje je prevzela podružnica od sekvestra v oskrbo tudi Valvazorjevo kočjo pod Stolum (1183 m), ki bo oskrbovana celo leto.

k Gasilno društvo v Gorjah proslavi svojo 25 letnico v nedeljo, 17. avgusta z veliko ljudsko veselico v gostilni g. Vinko Jana v Spod. Gorjah. Bratska društva naj se izvolijo pri svojih prireditvah na ta dan ozirati in se prosijo, naj se polnoštevilno udeležijo naše slavnosti. Posebna valbila se pošljejo v kratkem.

k Dopisovanje z vojnimi ujetniki v Italiji. »Slovenski Rdeči križ« javlja: Ker prihajajo od svojcev vojnih ujetnikov v Italiji še vedno pisma za ujetnike, opozarjamo, da je točasno dovoljeno le pošiljanje dopisnic. Nadalje naj se držijo »svoci ujetnikov« v Italiji sledečega: dopisnica naj se piše s črnilom in razločno; — kratko; — na dopisnice naj se ne prilepljajo znamke, ker so poštne proste; — piše naj se tedensko in sicer ena dopisnica; — dopis-

nice naj se pošiljajo na »Slovenski Rdeči križ« Ljubljana 3; ali pa prineso v urad: Poljanska cesta št. 4, II. nadstropje, vrata št. 39. Društvo »Slovenski Rdeči križ« je založilo za dopisovanje z ujetniki v Italiji dopisnice z odgovorom in se dobijo v pisarni Poljanska cesta 4 (Alojzijevešče) II. nadstr., po 10 v kos. Da ne bode zaprek pri pošiljanju pošte v ujetništvo, naj se svojci natančno drže zgorajšnjih navodil.

k Češki politiki v Jugoslaviji. Kakor poročajo zagrebški listi, pride v kratkem v Zagreb čehoslovaški minister za pošto in brzojav Stanjek s svojim sinom. Obiščeta tudi Ljubljano in Beograd. Za kratek čas prideta v Zagreb tudi ministra Stribrny in Klofač.

k Zagrebško vseučilišče. Na vseučilišču v Zagrebu se osnuje stolica za romanško filologijo.

k Rudarsko glavarstvo obvešča, da so carine oproščeni glasom ministrskega sveta v Beogradu z dne 7. julija 1919, št. 2447, na predlog ministra za gozdarstvo vsi rudniški podjetniki in rudosledci v kraljestvu pri izvozu rudniških proizvodov, bodisi v sirovem bodisi v predelanem stanju, kakor tudi pri uvozu strojev, orodja, gradbenega in vsega drugega pomožnega materiala, ki se potrebuje pri rudniškem obratu.

Iz Ljubljane.

1 Opozarjamo na današnji ruski koncert v Unionski dvorani. Izvajale se bodo večinoma pri nas neznane operne skladbe ruskih skladateljev, originalne ruske ciganske pesmi s spremljevanjem kitare in plastične igre in plesi baletne plesalke in plesalca. So to člani bivšega imperatorskega gledališča iz Petrograda. Sedanje razmere v Rusiji so tudi mnogo umetnikov razpršile po svetu. V četrtek bo koncert z istim sporedom na Bledu.

1 Društvo državnih uslužbencev kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev za slovensko ozemlje, ima v običajnem lokalu 24. t. m. ob 20. uri nujno odborovo sejo, sklepčnost ob vsakem številu navzočih. (Točka 2 poslovnega reda.) Predsedstvo.

1 Umrli so v Ljubljani: Marija Bajde, zasebnica, 83 let. — Ignacij Tomažič, 59 let. — Hedvika Kemeter, slaščičarjeva hči, 10 mesecev. — Marija Bončar, pleskarjeva vdova, 77 let. — Marija Novak, tobačna delavka v p., 73 let. — Anton Vozu, rejenc, 3 tedne. — Valentin Bauman, lesni mojster, 67 let. — Marija Noč, rejenska, 14 mesecev. — Marija Kumar, begunka, hiralka, 75 let. — Marija Valentinčič, bivša prodajalka, 72 let. — Ivan Urbančič, kovaški mojster, 45 let. — Pavla Pirnat, zasebnica, 49 let. — Terezija Arko, kočarjeva žena, 56 let. — Fran Kosmač, kočar, 56 let. — Josip Rožmanec, osmošolec, 20 let.

1 Utopljenec. V soboto zjutraj so v Mostah potegnili iz Ljubljani moško truplo utopljenca, ki je bilo popolnoma nago, iz česar se sklepa, da se je utopljenec ponesrečil pri kopanju in moral biti že delj časa v vodi. Utopljenec je srednje velike, bolj krepke postave, svitlo kostanjevih, kratko ostrizenih las, okoli 20 do 25 let star. Posebnih znakov ni imel. Če bi bilo komu izmed občinstva o utop-

ljencu kaj znanega, naj to javi pisмено ali ustmeno policijskemu ravateljstvu, soba št. 16.

1 Urad za pospeševanje obrti ima na razpolago nekaj rektificiranega špirta. Obrtniki, ki rabijo za svojo obrt špirit, naj prigrasijo najkasneje do 1. avgusta t. l. pri navedenem uradu, Dunajska cesta št. 22 svoje potrebščine, na poznejše priglase se urad ne bo mogel več ozirati.

Aprovizacija.

a Užigalice na sladkorne izkaznice št. 52 in 56 se dobe v trgovini g. Tavčarjeve, Kongresni trg (in ne pri g. Planinšku, Dunajska cesta.)

Po svetu.

s Pošta pred sto leti. Dandanašnji se često pritožujemo, da pošta počasi in nezanesljivo posluje. Toda sedanje poštne razmere so v primeri s pošto pred sto leti naravnost čudovito urejene, vzorne. Takrat še ni bilo poštних nabiralnikov, ki bi jih tudi rabiti ne mogli, ker tedaj še ni bilo poštних znamk. Vsakdo je moral nesti svoje pismo na pošto, kjer ga je dal zvagati, in je plačal zanj 6 ali 12 srebrnih grošev, kakršna je pač bila teža. Kljub temu, da je bila poština visoka, se je mnogo pisalo. Pred 100 leti je bilo še zelo malo časopisov in tako so ljudje vse važnejše novice naznanjali z nancem v pismih. Vsakdo je hitel, da je bil ob določenem dnevu gotovo s pismi in ovoji ter jih je oddal poštnemu vozu, ki jih je prevažal od mesta do mesta. Na »zapoznele dostave« so bili ljudje zelo navajeni, zlasti ob času spomladnih povodnji in deževja. Velikokrat se je dogodilo, da je voz obtičal na sredi poti. Zlasti prijetno je bilo v takem slučaju za popotnike, ki so morali čakati po par ur, dokler ni prišla priprega iz bližnje vasi. Političnih in drugih važnih spisov odličnih osebnosti niso zaupali pošti. Te so prenašali sli-jezdec, ki so na določenih postajah menjavali konje in še precej urno upravljali svojo službo. Velik preobrat v poštnem prometu se je zgodil leta 1840, ko je Anglež Rowland Hill iznašel in uvedel poštne znamke.

s Modroslovec v zadregi. Nekoč je bil slaven modroslovec Imanuel Kant povabljen na obed h guvernerju pokrajine Pruske. Po kosilu so se gospodje menili o ženskah, ki so se zabavale v sosednji sobi; kmalu je tudi Kant posegel v pogovor in je smehljaje dejal: »Ženske so kakor odmev, kajti vedno mora biti njihova beseda zadnja. Podobne so pa tudi polžu, kajti vedno nosijo s seboj vse, kar imajo, in so kakor cerkvena ura, kajti kar one govore, vé celo mesto.« Med tem so pa bile gospe vstopile v sobo, in ker so ne prijetno primeró slišale, so merile modroslovca z jezimi pogledi. Kant je to opazil in je nadaljeval: »Za vas seveda, milostne gospe, ta primera ne velja popolnoma, dasi ste tudi ye podobne odmevu, ker ste odmev svojega moža; tudi vas bi primerjal cerkveni uri, ker ste prav tako točne; tudi ve ste kakor polž, ker nič manj re skrbite za svoj dom.«

s »Zeleni kader«. Londonske »Times« je 8. t. m. objavila obširen dopis svojega ljubovniškega dopisnika o delovanju jugoslovanskih dezertirjev. Med drugim piše list: Tekom zadnjih dveh let so obširni hrvatski in bosenski gozdovi oživelili dezertirjev avstro-ogrsko vojske. Begunstvo — in sicer največ jugoslovanskih vojakov — se je tako razširilo, da je postalo glavni činitelj razsula monarhije. Begunci so se sami uredili v disciplinirane čete, bili so oboroženi z navadnimi in strojnimi puškami, a bili so tako dobro organizirani, da so mogli uspešno nasprotovati vsaki oblasti. Pripravljeni so bili odbiti vsak napad in ko so potrebovali hrane in municije, so se odredili v stotnije, bataljone in polke, da so napadli vojaška skladišča. Koncem vojne je narastlo njihovo število na 150.000. Ker so bili skriti v zelenih gozdovih so se nazivali zeleni kader. Nadalje opisuje list, s kako spretnostjo so si znali preskrbeti prave in potvorne dokumente, zdravniška spričevala, vojaške odpuštnice, dovoljenja za dopust, odprta povelja itd., nadalje kako je znal zeleni kader zapleniti vojaške vlake, ki so vozili na fronto živež in municijo. Navaja, da je imel zeleni kader svoje telefonske in brzozjavne aparate, s katerimi so uspešno lovili uradne vesti, tako da so vedeli za vsako sovražno gibanje. V zelenem kadru je bilo dovolj podčastnikov in častnikov, imeli so dovolj vsakovrstnih uniform, bili so dovolj o vsem poučeni in častniki so se prostovoljno javljali na fronto, da so pridobivali med moštvom novih pristašev. List navaja primer, kako je zeleni kader zajel pravočasno službeni nalog in kako so njegovi zastopniki preje došli v Split ali Cetinje, da ta nalog izvrše po svojem častniku, t. j. da prejmejo živež in municijo in odnesejo v gozdove. Končno omenja, da je bila nekoliko dni pred popolnim razsulo Avstro-Ogrske poslana neke nedelje stotnija Madžarov v neko vas blizu Splita, da polovi v cerkvi vse dezertirje, ker so vedeli, da so vsi dobri katoliki in da so v nedeljo vedno pri maši. Med dezertirji jih je bilo tudi nekoliko, ki so imeli »dokumente v redu.« Ti so prišli prvi iz cerkve in ti so mažarsko stotnijo tako dolgo zabavali, in se prepirali z njo, da so ostali dezertirji v ženskih oblekah in z robci na glavi odšli neopaženo iz cerkve. Ko so Mažari pregledovali zadnje »dokumente«, so opazili, da prihajajo žene in dekleta iz cerkve brez robcev na glavi in v spodnjih krilih, ker so robce in gornjo obleko dale beguncem. V članku se povdarja, da so bili ti begunci južni Slovani, predvsem Hrvati.

s Pogreb kapetana Fryatta. V Londonu so na svečan način pokopali kapetana Fryatta, ki so ga bili svojodobno Nemci obsodili na smrt in ustrelili. Pepel pokojnika so zdaj prenesli v domovino in ga slovesno shranili v katedrali sv. Pavla. Pogrebni svečanosti je prisostvoval sam kralj in cel diplomatski zbor, obred je vodil londonski nadškof.

s Dragocena slika. V Londonu je prodana te dni Reynoldsova slika, ki predstavlja glasovito igralko Siddons in je bila v lasti vojvode Westminstera, za 1.365.000 frankov.

Stekleničnica.

(Češki spisal Karel V. Rais; preložil Al. Benkovič.)

(Dalje.)

In danes sta se že sešla in urejala mlado domačnost...

Gozdi na vzhodu so se že pričeli mračiti, Nad mestecem Belec, ležečem v dolgi kotlini, se je širilo visoko, blede, tiho nebo; za trebušatim stolpičem mestne svetovalnice je stal mali, jedva vidni srp. Nad temi stoipetdesetimi belskimi strehami, slamanimi in skodlastimi, papirnatimi in opekastimi, in tudi nad tisto ponosno streho, pokrito z angleškim skriljcem (dom Darbujana), so se molče vznášali molčljivi, begajoči prameni dima. Nekateri izmed njih, jedva da se je pokazal nad strehami, se je plazil po slemenu, padal na vrhove gostih dreves ter se oprijemal njih zelenja.

Visoko v zraku so švigale svetle perotnice in jasna oprsja ščebbljajočih lastavic, vrabci in škorci na topolih so se lovili kot nori.

Vzduh je postal vlažen in po njem je zavel dih mokrega prahu.

Gospodski posli so bili že na dnu voza; s hišnega hlapca je curkoma teknel pot.

Nekaj umazanih in zaprašenih otrok, ki so od kraja pazno zasledovali vso to selitev, se je spustilo v tek proti domu. Le stara Tercijanka, katera se je bila z nogavico v roki s širokim ozadjem uprla ob vrtni zid, takoj ko je bil prišel prvi voz, je še zdaj stala tamkaj. Ruto je imela pomaknjeno čez čelo, da bi se ji ne bliščalo, rjave noge v žametastih copatah pa je trdno upirala ob prašno rušo.

Njen dveletni vnuček, odet samo s srajčico in kratko jopico, je sedel v travi, pulil regrat in repinec, po licu in okrog ust pa je bil ves zelen in prašen.

Tercijanka je bila močna, zdrava starica zabuhlih, bledikastih lic, belkastih majhnih oči; pleča in boke je imela še take kot grča.

Pletoč nogavico, je skoro zaspano izpod čela pogledavala po cesti; na pozdrav delavk, ki so z grabljami na ramah bose prihajale s polja, je samo prikimavala, na »Dober večer Bog daj!« kočarja Bartonička, ki je na kolih peljal deteljo, je samo zagodrnjala ter se včasih ostro, režavo obegnila ob vnučka.

Posli so bili odnesli že zadnjo omaro, tudi voz so že potegnili na dvorišče, a Tercijanka je stala še vedno; dolgi prsti suhe, bele roke so ji enakomerno migali, a medle oči se niso premaknile z gospodskih oken.

V tem se je na dvorišču prikazala nevisoka, široka ženska postava z rokami v predpasnikovih žepih.

Tercijanka je nagloma zvilá nogavico, jo vtaknila v predpasnik in zamrmrala:

»Pojdi no, ccc-igan!«

Paglavac se je postavil na rjave, v kolnih upognjene nogice, ter kinkal poleg babice, ki je šla s klanca proti mestecu.

»Ne bežite vendar, ne bežite, mati, da grem z vami!« se je oglasilo za njo, z robatim, ženskim glasom.

»I Bog daj ddd-oher večer! Ššš-e mmm-islila si nisem!« je odgovorila Ter-

cijanka kolikor mogoče sladko, približno. To jo je stalo precej časa. Dejala je, da si še mislila ni, dočim je dobro videla pristavnico na dvorišču in šla le na videz dalje; vedela je, da jo pristavnica doide in se kaj pomenita.

»Kako že lepo hodi, ta otrok, lahko ste veseli s hčerjo,« je hrupno govorila pristavnica in iz žepa otroku ponudila nekoliko črešenj.

»No, kkk-ako govoriš! Križ ima človek s ttt-akim lenuhom — Mmm-oj Bog, kakšen križ!« je jecljala Tercijanka in obračajoč oči proti nebu, dvigala roko kot pridigar.

»I seveda, to ni drugače,« je pritrdjevala pristavnica. Roke je imela v žepih in korakala kot vojak.

»Torej so vam privedli mlado gospo — so jo privedli,« so se čez nekaj časa sladko usule besede starki preko zdravih zob.

»Privedli — zdaj bo veselejše! Gospod preneha delati kisel obraz, in po sobah se ne bodo več gugali pajki — nagugali so se že. Ženko ima kot cvet! Saj sem vedno pravila, da ima naš gospod oči kot jelen in da si izbere pripravno družico. Veselje jo je pogledati!«

»Jaz je še nisem videla, zato ne vem!« je jecljala Tercijanka malomarno, polglasno, a kar je mogla naglo.

»Ženska, ki ima toliko šol — in kakšna je šele z ljudmi! Z vsakim hlapcem in dekle se zna pomeniti in ni je sram zaradi tega. No, tudi jaz sem tu doma, kot gospod oskrbnik, a govorim čisto resnico, ako pravim, da nobena tukajšnjih ne zna tako!« Pristavnica je govorila to s kratkimi besedami, katerim ni da bi ugovarjal.

»Bomo videli, bomo videli,« je s stisnjenim grlom pihala Tercijanka, »in staro Domorazkovko je toliko skrbelo.«

Pristavnica je zamahnila z roko.

»In tako lepo sta si vse uravnala, da bosta kot v raj. Kar je res, je res, toliko je vsega, da je veselje pogledati!«

»Pojdite no, pristavnica, pa mmm-enda vendar ne? Ddd-obro sem gledala, a bila sta samo dva voza. Kaj pa ttt-aka oskrbnica! Ni mu bilo treba iti ponjo tako ddd-aleč!« Tercijanka je pričela tenko, zbadljivo, a laskavo; a čedalje bolj je bila ježasta in nazadnje se je rezko zasmejala. A komaj je izgovorila, jo je malomarno mahala dalje, kot bi ji čisto nič ne bilo mari.

»Oh, ne govorite tako, mati, toliko reči je, da nikoli tega, in pa kakšnih — vse se sveti in žari. No, marsikaj imajo marsikje, a naša gospa — no, na slabšem ni od njih.«

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcijski »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.